

Ія Валусєва

м. Херсон (Україна)

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ

Сучасний етап розвитку суспільства зумовлює зростаючу потребу у формуванні творчої особистості та методичної компетентності майбутніх учителів початкової школи на уроках читання. Реалізація цього завдання покладена на систему освіти, яка сьогодні потребує принципово нових підходів до професійної підготовки вчителя третього тисячоліття, фахівця нової генерації. Читання являється одним із важливих засобів отримання інформації, тому вміння читати англійською мовою в наш час є важливою передумовою до професійної майстерності. Навчити читати англійською мовою означає – створити передумови для розширення та поповнення загальної освіти, та надати можливість кожному спеціалісту своєчасно отримувати нову інформацію. Формування особистості та професійних якостей учителя англійської мови початкових класів є предметом вивчення багатьох теоретиків і практиків педагогіки. Однією з якостей майбутнього вчителя англійської мови є його методична компетентність. Необхідність розгляду проблеми навчання читання іноземною мовою в початковій школі продиктована сучасною тенденцією залучення молодших школярів до вивчення англійської мови. Ця тенденція, зокрема, відображена в концепції підготовки спеціаліста з правом викладання іноземної мови дітям раннього віку, розробленій Г.В.Роговою та Т.Є.Сахаровою. Учитель англійської мови початкової школи покликаний вирішувати завдання, пов'язані з мотивацією вивчення молодшими школярами англійської мови, комунікацією англійською мовою, розвитком психічних пізнавальних процесів та емоційно-вольових якостей особистості учня, формуванням навчальної діяльності в оволодінні англійською мовою (АМ). Для вирішення цих завдань учителю необхідні базові знання та вміння про англійську мову і методику її навчання.

Мотивацією щодо вивчення англійської мови служить професійна потреба студента стати висококваліфікованим фахівцем з умінням спілкуватися іноземною мовою та здобувати інформацію з новітньої англійської літератури за фахом. Тому однією з особливостей оволодіння АМ у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є його професійно орієнтований характер. Навчання читання припускає виконання студентами системи навчальних дій, що поступово ускладнюються, завдяки чому здійснюється перехід від недиференційованого до диференційованого читання, а від нього до читання з різними задачами. У залежності від характеру задач, що розв'язуються у конкретній навчальній ситуації, розрізняють ознайомлювальне, переглядове і вивчаюче (поглиблене) читання. Професійна спрямованість у навчанні читання виражається головним чином у тематичній орієнтації текстів на спеціальність студентів, а також у послідовному (поетапному) розширенні області використання студентами отриманої при читанні інформації зі своєї спеціальності.

Актуальність проблеми формування методичної компетенції майбутніх учителів англійської мови (АМ) початкової школи зумовлюється низкою чинників. Розбудова української державності, орієнтація на євроінтеграцію висувають перед вітчизняною системою освіти вільне володіння громадянами АМ, що зумовлює обов'язкове її вивчення з другого класу згідно з чинною Програмою для загальноосвітніх навчальних закладів і відповідно вагомість професійної, в тому числі методичної, підготовки вчителів АМ початкової школи. Методична компетентність вчителя АМ початкової школи є сукупністю його методичних знань, навичок і вмінь та індивідуальних, суб'єктних й особистісних якостей, яка функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, вмотивовувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвиваючий аспекти іншомовної освіти молодших школярів у класній і позакласній роботі з АМ, а також спілкуватися з учнями [2, с.93-95].

Важливість методичної підготовки для подальшої роботи майбутнього вчителя англійської мови підкреслюється багатьма авторами. Так, наприклад,

Т.Ю.Тамбовкіна визначає методичну компетентність вчителя іноземної мови як уміння планувати педагогічну діяльність, уміння адекватно використовувати широкий спектр методичних прийомів стосовно віку учнів і поставлених цілей навчання, вміння орієнтуватися в сучасній методичній літературі, здійснюючи відповідно до умов вибір посібників та інших засобів навчання, готовність і бажання підвищувати свій професійний рівень [4, с.63].

Системою методичної освіти майбутніх учителів англійської мови початкової школи передбачено такі організаційні форми навчання, адекватні умовам кредитно-модульної системи та спрямовані на:

- 1) набуття студентами знань – лекції, семінарські заняття, навчальні екскурсії, консультації;
- 2) оволодіння навичками й уміннями – практичні заняття, навчальні конференції, педагогічна практика;
- 3) контроль знань, навичок й умінь – курсова й випускна кваліфікаційна роботи, педагогічна практика.

Методична компетентність випускників ВНЗ полягає в оволодінні засобами, шляхами, формами, методами, прийомами педагогічних впливів (як виховання, так і перевиховання) та продуктивному їх використанні й диференціації; в умінні ефективно застосовувати теоретичні професійні знання в практичній профілактичній діяльності [1, с.48-51]. Студенти, майбутні вчителі англійської мови початкової школи, повинні володіти технологіями формування кожного виду іншомовної комунікативної компетенції у молодших школярів. Інакше кажучи, студенти повинні набути певного рівня сформованості методичної компетенції учителя англійської мови початкової школи, достатнього для успішного формування у молодших школярів усіх видів іншомовної комунікативної компетенції як на уроках, так і в позакласній роботі з англійської мови.

Тому, методичну компетентність вчителя англійської мови, зокрема початкової школи, доцільно визначати як сукупність його знань, навичок, умінь і здібностей щодо формування в учнів молодшого шкільного віку кожного виду

іншомовної комунікативної компетенції як на уроках, так і в позакласній роботі з англійської мови. Подібні визначення наведені В.В.Сафоною у контексті професійно-педагогічних цілей навчання студентів англійської мови як одного з варіантів групи професійно орієнтованих цілей викладання іноземних мов у вищому закладі освіти (ВЗО). В.В.Сафонова виділяє три групи цілей викладання англійської мови у ВЗО: комунікативні, особистісно-формуючі та професійно орієнтовані цілі [3, с. 305].

Отже, у визначенні поняття "методична компетенція вчителя іноземної мови", зокрема початкової школи, мають бути відображені не лише знання, навички, вміння і здібності студента у володінні ним усіма видами іншомовної комунікативної компетенції, але й методичні знання, навички, вміння і здібності щодо формування в учнів, зокрема молодшого шкільного віку, цих же видів іншомовної комунікативної компетенції як на уроках, так і в позакласній роботі з іноземної мови. Оволодіння студентом – майбутнім учителем іноземної мови – термінами як основою будь-якого професійного мовлення уможливорює його участь у професійній міжкультурній комунікації. Студент зможе адекватно обирати терміни і породжувати правильне, термінологічно насичене мовлення, передавати зміст методичних текстів і мовлення фахівців рідною та іноземною мовами, професійно трактувати термінологічне мовлення іноземних фахівців, адекватно описувати методичні терміни у навчальних цілях.

На думку В.В.Сафонової, розвиток іншомовної комунікативної компетентності індивіда створює лише передумови для його цілеспрямованого бікультурного комунікативного розвитку, для якого недостатньо лише орієнтуватися на навчання "комунікативного входження" в іншомовне середовище та іншомовну культуру без усвідомлення себе як комуніканта рідною мовою. Відповідно повноцінний бікультурний комунікативний розвиток студентів передбачає інтеграцію – як розвиток іншомовної комунікативної компетентності, так і вдосконалення рівня комунікативної компетентності рідною мовою. Тому при розгляді питань формування як у студентів, так і в школярів іншомовної комунікативної компетентності серед існуючих

орієнтацій ми надаємо перевагу орієнтації формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності з урахуванням їх загальномовленнєвої культури рідною мовою та орієнтації комплексного формування у студентів білінгвальної (рідно- та іншомовної) комунікативної компетентності.

Отже, кінцеві цілі навчання англійської мови (АМ) як майбутньої професійно-педагогічної діяльності в університетах, інститутах продиктовані двохаспектністю оволодіння мовою. З одного боку, випускник має оволодіти АМ практично як засобом спілкування, з іншого — він має набути професійних знань та оволодіти професійно значущими вміннями, необхідними для майбутньої професійно-педагогічної діяльності. У комплексі завдань у сфері професійної підготовки майбутніх учителів АМ першочергового значення набуває завдання посилення комплексної професіоналізації, провідна ідея якої полягає у формуванні у студентів — майбутніх учителів АМ — системи професійно значущих умінь. Адже, професійна майстерність учителя визначається, перш за все, рівнем оволодіння ним професійними навичками та вміннями.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондаренко О.Ф., Бігич О.Б. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя ІМ для початкової школи/ О.Ф.Бондаренко, О.Б.Бігич // Іноземні мови.— 2002. — № 4. — С. 48-51.
2. Дронов В.В. Психологические и методические основы обучения иностранным языкам детей младшего возраста./ В.В. Дронов // Иностранные языки в школе. — 1985. — №4. — С. 93-95.
3. Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам./В.В.Сафонова – М.: Высшая школа, 1991. – 305 с.
4. Тамбовкина Т.Ю. Развитие профессиональной автономии у будущих учителей иностранного языка с использованием метода проектов./Т.Ю.Тамбовкина // Иностр. яз. в школе. – 2000. – № 5. – С. 63.

Відомості про автора:

Валуєва Ія Вікторівна

Кандидат філологічних наук, доцент

Херсонський державний університет

Кафедра філології, доцент кафедри

Дом. тел. 42-96-58

Ел.адрес: [Valuieva 70 @ mail.ru](mailto:Valuieva70@mail.ru)

сертифікат